

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

หน้าที่พลเมือง ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง อาจารย์อาคม สมพามา
ผู้ตรวจ ๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรกวิน
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นฤพร รุจิเวช
๓. อาจารย์เคธีร์ธน์ เรืองแก้ว
บรรณาธิการ อาจารย์ทองสุข รวยสูงเนิน

สงวนลิขสิทธิ์
สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด
พ.ศ. ๒๕๕๙

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
๗๐๑ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๓-๘๐๐๐ (อัตโนมัติ ๑๕ สาย), ๐-๒๒๔๓-๑๘๐๕
แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : ๐-๒๒๔๑-๔๑๓๑, ๐-๒๒๔๓-๗๖๖๖

website :
www.iadth.com

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จัดทำตามจุดเน้นและขอบข่ายของรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาค่านิยม ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนการสอนที่ครูจะได้นำไปพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ ดังนี้

- จุดเน้นที่ ๑ ความเป็นไทย
- จุดเน้นที่ ๒ รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- จุดเน้นที่ ๓ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- จุดเน้นที่ ๔ ความปรองดอง สมานฉันท์
- จุดเน้นที่ ๕ ความมีวินัยในตนเอง

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง เล่มนี้จะช่วยพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด มีคุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสันติ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

★ คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ★

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ส๑๑๒... หน้าที่พลเมือง ๑ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการแสดงความเคารพ การรับประทานอาหาร การทักทายด้วยวาจาและยิ้ม แสดงออกถึงความกตัญญูทักทายต่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ เห็นความสำคัญของภาษาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทในเรื่องการออมและการประหยัด หลักการทรงงาน ในเรื่องการประหยัด ความเรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อกัน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียน ในเรื่องการรักษาความสะอาด การรักษาของใช้ร่วมกัน และการส่งงาน ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัวและห้องเรียนในเรื่องการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และครู ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น ในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ สุขภาพ ความพิการ ความสามารถ ถิ่นกำเนิด ฯลฯ ยกตัวอย่างความขัดแย้งในห้องเรียน ในกรณีความคิดเห็นไม่ตรงกัน การละเมิดสิทธิของผู้อื่น และเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และกระบวนการแก้ปัญหา

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควิชาและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

๑. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
๒. แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบุคคลในครอบครัว
๓. เห็นความสำคัญของภาษาไทย
๔. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์
๕. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๖. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียน
๗. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัวและห้องเรียน
๘. ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น
๙. ยกตัวอย่างความขัดแย้งในห้องเรียนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
๑๐. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๑๐ ผลการเรียนรู้

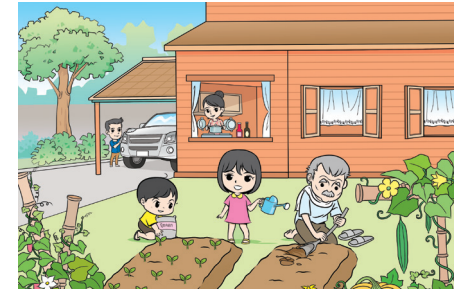

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

งามกาย งามใจ

หน้า

๗

ตอน สายใยรัก

ผังสรุปสาระสำคัญ	๑๔
คำถามชวนคิด	๑๕
กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๑๕
กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๑๖
จุดประกายโครงงาน	๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๑๗

ตอน ร้อยใจไทย

ผังสรุปสาระสำคัญ	๑๘
คำถามชวนคิด	๒๓
กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๒๔
กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๒๕
จุดประกายโครงงาน	๒๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

ตามรอยพ่อ พอเพียง

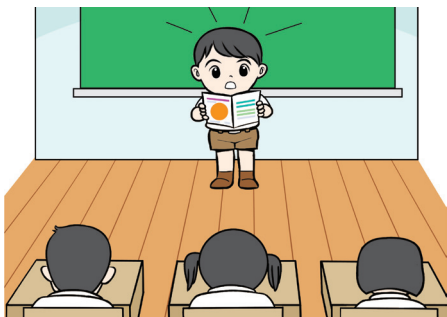
๒๖

ตอน ภูมิใจในบ้านพ่อ

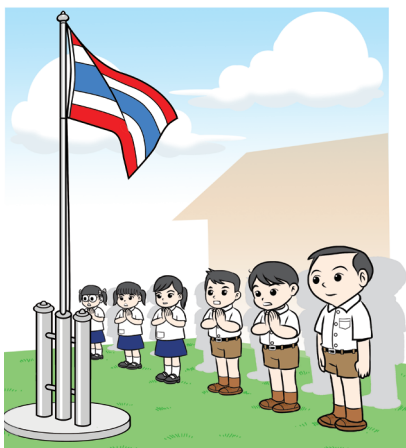
ผังสรุปสาระสำคัญ	๒๗
คำถามชวนคิด	๓๑
กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๓๒
กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๓๓
จุดประกายโครงงาน	๓๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ คนดีของพ่อแม่ คนดีของครู ๓๔

ตอน คนดีที่น่ารัก	๓๕
ผังสรุปสาระสำคัญ	๔๒
คำถามชวนคิด	๔๓
กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๔๓
กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๔๔
จุดประกายโครงงาน	๔๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ แตกต่างคือเรื่องธรรมดา ๔๕

บรรณานุกรม

ตอน ต่างกันสำคัญไฉน	๔๖
ผังสรุปสาระสำคัญ	๕๓
คำถามชวนคิด	๕๔
กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๕๔
กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๕๖
จุดประกายโครงงาน	๕๖

๕๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

งามกาย งามใจ

ผลการเรียนรู้

- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย (ข้อ ๑)
- แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบุคคลในครอบครัว (ข้อ ๒)
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (ข้อ ๑๐)

ผังสาระการเรียนรู้

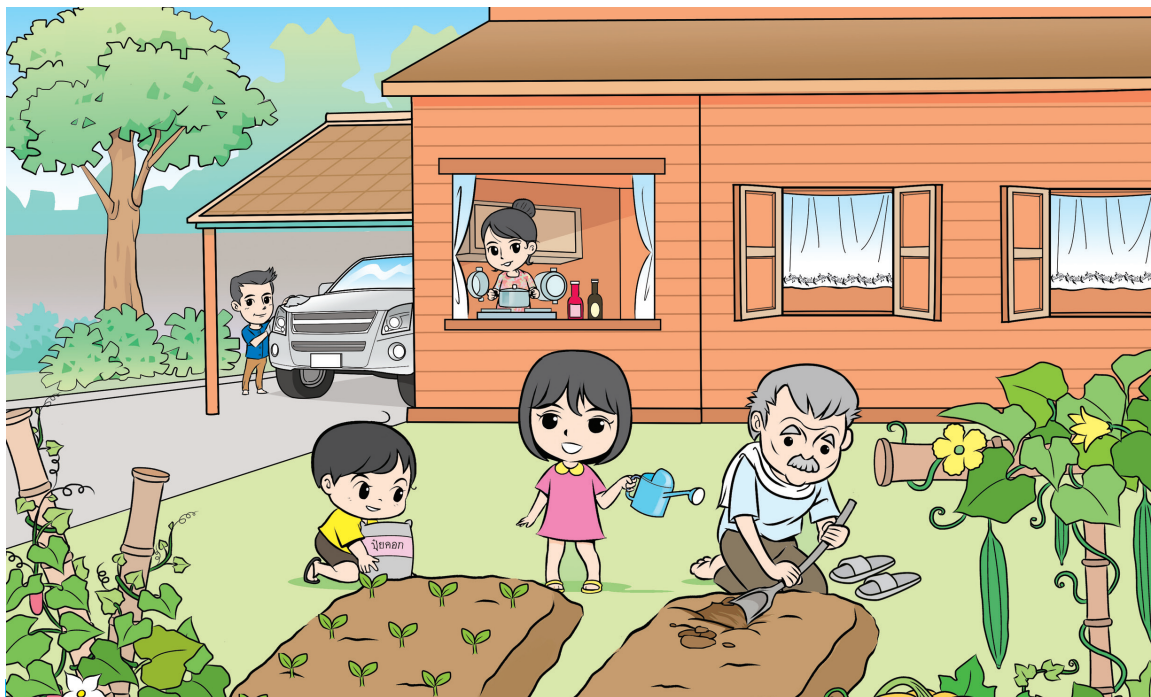

สาระสำคัญ

การทักทายด้วยการยกมือไหว้พร้อมกล่าวคำว่า สวัสดี เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยที่แสดงถึงความเคารพซึ่งกันและกัน การปลูกฝังและเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เป็นการสืบทอดมารยาทที่ดีงามและเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ตอน สายใยรัก

เวลาสายของวันหยุด แสงแดดส่องเข้ามาในสวนหลังบ้าน ที่มีต้นไม้ร่มรื่น แก้วกับกิ้งช่วยตารดน้ำและใส่ปุ๋ยต้นไม้ แม่ทำกับข้าวอยู่ในครัวและพ่อเช็ครถยนต์ที่โรงจอดรถข้างบ้าน

แก้วน้อมตัวลงยกมือไหว้ป้ามาลีพร้อมกล่าวคำทักทายและกล่าวขอบคุณด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ป้ามาลีเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ชอบทำขนมและมักจะนำมาแบ่งปันให้ครอบครัวของแก้วอยู่เสมอ

แม่ให้แก้วไปตามตา พ่อ และกิ้งมารับประทานอาหารเช้าพร้อมกัน วันนี้แม่ทำปลาทอด แกงจืดตำลึง และบวบผัดไข่ ตำลึงและบวบเป็นผักที่มีในสวนหลังบ้าน บ้านแก้วจึงแทบไม่ต้องซื้อผักมารับประทานเลย เมื่อทุกคนมาถึง แม่จึงเตือนให้กิ้งกับแก้วไปล้างมือก่อนจะรับประทานอาหาร

ชูด! อร่อยจังเลยครับแม่
แกงจืดตำลึงของโปรดผมเลยครับ

เคี้ยวอาหารให้หมดปากก่อน
สิถึงแล้วค่อยพูด

กึ่งชดน้ำแกงเลียงดัง และพูดขณะที่มีอาหารอยู่ในปาก แก้ว
จึงเตือนกึ่งให้รับประทานอาหารให้หมดปากก่อนแล้วจึงพูด และ
แนะนำว่า ขณะรับประทานอาหารต้องไม่เคี้ยวเลียงดัง ไม่ทำ
เลอะเทอะ และไม่รับประทานมูมมามเพราะเป็นการเสียมารยาท

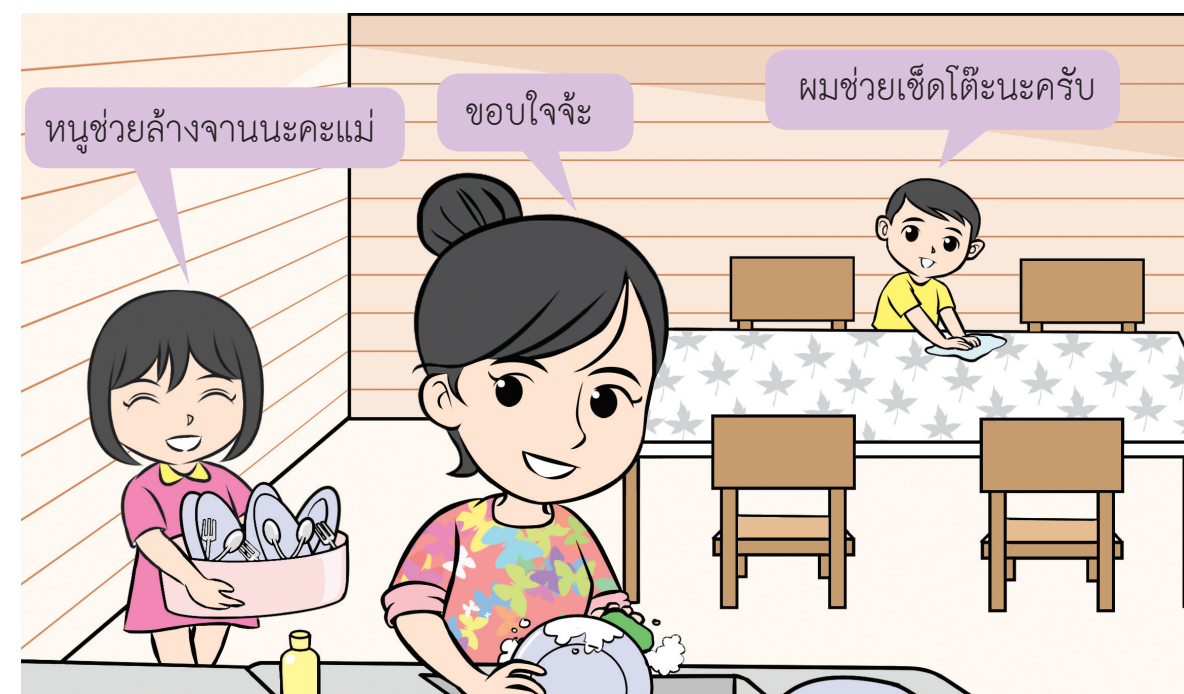
ตาเอ๋อไม่ถึง หนูตักให้ นะคะ

ขอบใจนะหลาน

พ่ออิ่มแล้วหรือคะ หนูไปหยิบขนมตาล
ให้ นะคะ เมื่อสักครู่นี้ป้ามาลีนำมาฝากคะ

แก้วเห็นพ่อรวบซื้อและล้อมเข้าหากันจึงหยิบขนมตาลมา
วางที่โต๊ะ เมื่อทุกคนรับประทานอาหารและขนมตาลเสร็จแล้ว
แก้วกับกึ่งจึงช่วยแม่เก็บจานชามเพื่อนำไปล้าง แก้วกับกึ่งมักจะ
แบ่งเบารภาระของแม่โดยการช่วยทำงานบ้านเสมอ ซึ่งเป็นการ
แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที

หนูช่วยล้างจานนะคะแม่

ขอบใจจ๊ะ

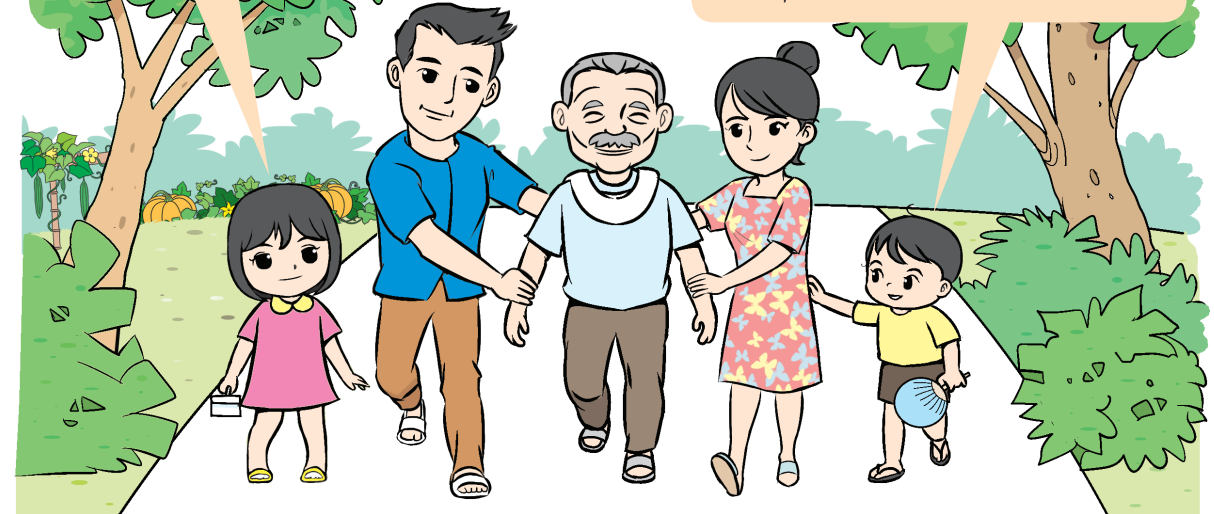
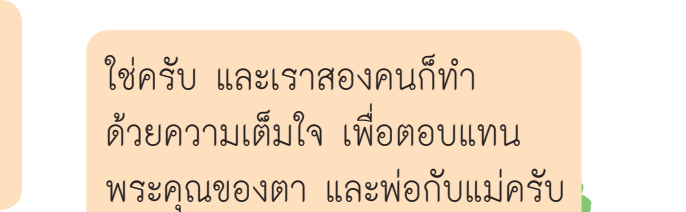
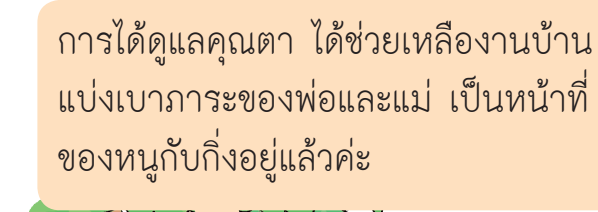
ผมช่วยเช็ดโต๊ะนะครับ

เมื่อช่วยแม่เก็บโต๊ะอาหารและล้างจานเสร็จแล้ว กึ่งจึง
เดินไปที่สวนหลังบ้านเพื่อช่วยพ่อกับตาทำงานในสวน ส่วนแก้ว
แม่ให้นำจานไปคืนป้ามาลี และบอกให้แก้วนำบวบไปฝากป้ามาลี
ด้วย เพื่อตอบแทนความมีน้ำใจที่ป้ามาลีนำขนมมาให้

กิ่งกับพ่อหันไปตามเสียงร้อง และเห็นตานั่งทรุดอยู่ที่พื้นจึงรีบวิ่งไปดู พ่อกับกิ่งช่วยกันประคองตาไปนั่งที่แคร่ใต้ต้นไม้ พ่อให้กิ่งรีบไปเอายามาให้ตา

แม่ กิ่งและแก้วรีบมาที่สวนหลังบ้านพร้อมยาต่าง ๆ แก้วให้ตามยาตามแล้วใช้ยาหม่องทาและบีบนวดให้ ส่วนกิ่งนำพัดมาพัดให้ตา ทุกคนในบ้านช่วยกันดูแลปฐมพยาบาลตาด้วยความเป็นห่วง

พ่อกับแม่ช่วยกันประคองตาเข้าบ้าน กิ่งกับแก้วถือของเดินตาม ทุกคนยิ้มอย่างมีความสุข ถึงแม้จะเป็นเพียงเด็กแต่แก้วกับกิ่งก็รู้จักแสดงความกตัญญูทดแทนที่ ตอบแทนพระคุณของตาและพ่อกับแม่ โดยการเป็นเด็กดีของครอบครัว เชื่อฟังคำสั่งสอน ช่วยเหลืองานบ้าน และช่วยดูแลคนในบ้านยามเจ็บป่วย

งามกาย
งามใจ

การทักทายและการแสดงความเคารพ

การแสดงความเคารพด้วยการไหว้ การกล่าวคำทักทายด้วยคำว่า สวัสดี เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย และการกล่าวขอบคุณเมื่อได้รับของจากผู้อื่น หรือกล่าวคำขอโทษเมื่อกระทำผิด ถือเป็นมารยาทที่พึงามอย่างหนึ่ง

มารยาทในการรับประทานอาหาร

การอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างมีความสุขจะต้องมีการเรียนรู้มารยาทที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับประทานอาหาร ซึ่งก่อนรับประทานอาหารทุกครั้งควรล้างมือให้สะอาด ใช้ช้อนและส้อมให้ถูกวิธี รวมถึงใช้ช้อนกลางในการตักอาหาร ควรให้ผู้ใหญ่เริ่มรับประทานอาหารก่อน และไม่เคี้ยวอาหารเสียงดัง เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ควรรวบช้อนและส้อมให้อยู่ในทางเดียวกัน

ความกตัญญูกตเวที

การช่วยเก็บจานชามที่รับประทานอาหารแล้วนำไปล้าง การทำความสะอาดบ้าน หรือดูแลช่วยเหลือผู้ใหญ่ในบ้าน ตลอดจนการแสดงความรักแล่นเป็นการแสดงถึงความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย หรือผู้ใหญ่ที่อยู๋ในบ้าน ย่อมทำให้ครอบครัวมีความสุขอบอุ่นและสงบสุข

คำถามชวนคิด

๑. ก่อนไปโรงเรียน นักเรียนควรปฏิบัติต่อพ่อแม่อย่างไร
๒. เมื่อพ่อแม่ให้เงินค่าขนม นักเรียนควรทำอย่างไร
๓. ถ้านักเรียนจะตักกับข้าวที่เอี่ยมไม่ถึงบนโต๊ะอาหาร ควรทำอย่างไร
๔. ถ้ามีผู้ใหญ่ที่เดินไม่ได้ต้องนั่งรถเข็นอยู่ด้วยในครอบครัว ของนักเรียน นักเรียนควรช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
๕. นักเรียนจะแสดงถึงความมีวินัยในตนเองได้อย่างไรบ้าง

กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม

๑. ก่อนเข้าห้องเรียนให้นักเรียนทุกคนทำกิจกรรมยืม ไหว้ ทักทายกัน โดยจับคู่หันหน้าเข้าหากัน ทำเป็นจังหวะ ดังนี้ จังหวะที่ ๑ ยืมและมองหน้ากัน จังหวะที่ ๒ ไหว้อย่างสวยงาม จังหวะที่ ๓ กล่าวคำทักทาย “สวัสดีครับ/สวัสดีค่ะ” ครูสังเกตพฤติกรรม
๒. ครูนัดหมายให้นักเรียนนำอาหารกลางวันมารับประทานร่วมกัน ครูสังเกตพฤติกรรมการรับประทานอาหารของนักเรียน เพื่อฝึกความรับผิดชอบ การมีน้ำใจ การช่วยเหลือกัน
๓. นักเรียนทุกคนร่วมกันร้องเพลง ไครหนอ ครูซักถามนักเรียนว่าเราควรตอบแทนพระคุณพ่อแม่อย่างไร

เพลง ไครหนอ

ผู้แต่ง/ทำนอง สุรพล โทณะวณิก

ไครหนอรักเราเท่าชีวี ไครหนอปราณีไม่มีเสื่อมคลาย ไครหนอรักเราใช้เพียงรูปกาย รักเขาไม่หน่าย มิคิดทำลาย ไครหนอ

ไครหนอเห็นเราเศร้าทรวงใน ไครหนอเอาใจปลอบเราเรื่อยมา ไครหนอรักเราดังดวงแก้วตา รักเขากว้างกว่าพื้นพสุธา นภากาศ

จะเอาโลกมาทำปากกา แล้วเอาหนามาแทนกระดาษ เอาน้ำหมดมหาสมุทรแทนหมึกวาด ประกาศพระคุณไม่พอ

ไครหนอรักเราเท่าชีวัน (เท่าชีวัน) ไครหนอใครกันให้เราช้ำคอ (คุณพ่อ คุณแม่) ไครหนอชักชวนดูหนังสี่จอ รู้แล้วละก็ อย่ามัวรังรอ ทดแทนบุญคุณ

กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ

ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคลในครอบครัว แล้วบันทึกผลการปฏิบัติ และออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน พร้อมทั้งบอกความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติ

จุดประกายโครงงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำโครงงานในหัวข้อเรื่อง มารยาทไทย โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมารยาทไทยที่ควรอนุรักษ์ และนำเสนอข้อมูลหน้าห้องเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ผลการเรียนรู้

- เห็นความสำคัญของภาษาไทย (ข้อ ๓)
- เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ (ข้อ ๔)
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (ข้อ ๑๐)

ผังสาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยให้ชาวไทยได้ใช้มาช้านาน และเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่โดดเด่น ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เราจึงควรภาคภูมิใจและแสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

วันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นวันที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น นักเรียนควรเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญดังกล่าวเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น